

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp
informerende raadsbrief

Zaaknummer
3940675

Uw kenmerk

Datum
18 november 2025

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u het Omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen aan.

Inleiding

Gemeente Hengelo staat voor grote ruimtelijke en maatschappelijke opgaven die verankerd zijn in de Koers 2040. De Omgevingsvisies (Hengeloos Buiten, Hart van Hengelo en Stedelijk Hengelo) en de Sport- en bewegvisie 2023-2033 geven hier uitwerking aan. Hieruit komt onder andere als opdracht het opstellen van een omgevingsprogramma voort (GAP in de sport- en bewegvisie) voor sport-, speel- en beweeginfrastructuur. Daarin wordt richting gegeven aan een toekomstbestendige leefomgeving. Met dit omgevingsprogramma is uitvoering gegeven aan deze opdracht.

De gemeente Hengelo groeit, verandert en ontwikkelt zich in een hoog tempo. Dat vraagt om toekomstgerichte aanpak van de sport, speel en beweeginfrastructuur. Sport, spelen en bewegen zijn essentiële bouwstenen voor een gezonde, inclusieve en sociaal veilige leefomgeving voor alle leeftijden, van jong tot oud.

In het proces om tot dit Omgevingsprogramma te komen heeft een breed participatieproces plaatsgevonden. Hierin zijn onder andere inwoners, aanbieders en partners gevraagd om mee te denken om van een huidige situatie naar een gewenste situatie te gaan.

De raad is op meerdere momenten betrokken in de aanloop naar vaststelling:

- De Politieke Markt van 16 juli 2024; informerend.
- Een route langs voorzieningen op 25 februari 2025; verdiepend.
- De Politieke Markt van 24 juni 2025; uw wensen en bedenkingen zijn opgehaald op de inhoudelijke uitwerking van de bouwstenen van het omgevingsprogramma. De input is verwerkt in voorliggend programma.

Fysieke infrastructuur

Dit programma betreft de fysieke infrastructuur van sport, spelen en bewegen. Daarnaast investeren we in sport spelen en bewegen vanuit de kaders zoals opgenomen in de vastgestelde Nota Gezondheid, het Transformatieplan Sociaal Domein en de Sport- en bewegvisie 2023-2033. In deze beleidsdocumenten wordt onder andere ingezet op ontmoeting, inclusie en het versterken van de sociale basis. De fysieke inrichting draagt hieraan bij en met dit programma ontstaat een integrale benadering waarin ruimtelijke keuzes bijdragen aan maatschappelijke doelen.

Met het Omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen en door de raad vastgestelde Omgevingsvisies en Sport- en bewegvisie, is het speelbeleid in haar geheel geactualiseerd en geïntegreerd.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Finanziën

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Sport, spelen en bewegen

Omgevingsprogramma

Gemeente
Hengelo

Inhoud

Samenvatting	pag. 3
1.1 Wat is het omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen	pag. 4
2.1 Waar draagt het omgevingsprogramma aan bij	pag. 6
3.1 Kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders	pag. 9
4.1 Samen bouwen aan een Hengelo van morgen	pag. 10
5.1 Bronnen en referenties	pag. 10

Samenvatting

Het Omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen geeft richting aan de ontwikkeling van sport-, speel- en beweeginfrastructuur in de gemeente Hengelo. Het programma gaat integrale keuzes voorleggen voor investeringen en kwaliteitsniveaus. De keuzes worden gemaakt op basis van prioriteiten, kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en een helder referentiekader. Investerings worden daarmee doelgericht, transparant en toekomstbestendig.

Wat doet het programma?

Het programma verbindt de ambities van de gemeente (onder andere gezondheid, participatie, duurzaamheid, inclusiviteit en sociale veiligheid) aan concrete businesscases. Het programma geeft inzicht in elke wijk en (passende) plekken om te sporten, spelen, bewegen en elkaar te ontmoeten. Hierbij wordt aandacht besteed aan alle inwoners, van jong tot oud.

Wanneer wordt eraan gewerkt?

Het programma loopt tot 2040 en wordt periodiek vertaald naar een uitvoeringsagenda. Zo wordt er steeds ingespeeld op demografische ontwikkelingen, veranderende behoeften en nieuwe maatschappelijke opgaven.

Werken met prioriteiten

Binnen het programma wordt gewerkt volgens een duidelijke prioritering, zie figuur 1. De focus ligt op drie situaties waarin actie wordt ondernomen:

- 1. Wanneer er een **IHP Onderwijs** casus wordt opgestart
- 2. Wanneer er een **gebiedsontwikkeling** plaatsvindt;
- 3. Wanneer het **onderhoudsniveau** van voorzieningen daarom vraagt.

Deze prioriteiten zorgen voor focus en sturen op de gebieden waar de maatschappelijke en ruimtelijke impact het grootst is. In figuur 1 is inzichtelijk gemaakt dat uitvoering van het programma start vanuit de prioriteiten.

Financieel kader en businesscases

Voor het programma zijn geen afzonderlijke financiële middelen beschikbaar. Investerings worden uitsluitend gedaan op basis van businesscases, bestaande middelen en Beheer Infrastructuurle Kapitaalgoederen (BIK).

Nieuwe initiatieven worden pas uitgevoerd na besluitvorming door het college en de Raad, waarbij de dekking loopt via de regulieren P&C-cyclus. Op deze manier blijft de uitvoering financieel verantwoord en gekoppeld aan concrete maatschappelijke meerwaarde.

Kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders

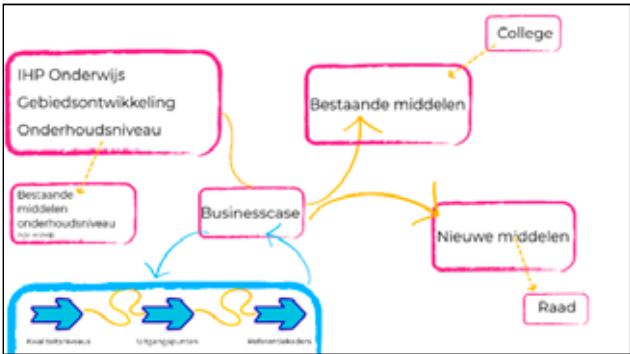
Om richting te geven aan keuzes en investeringen werkt het programma met kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders. Deze vormen samen het inhoudelijke fundament waarop keuzes worden gebaseerd. Ze maken zichtbaar wat de gewenste kwaliteit is van de sport-, speel- en beweeginfrastructuur en helpen prioriteren van keuzes en investeringen.

Uitvoeringsagenda

In 2026 wordt de eerste uitvoeringsagenda opgeleverd. Deze vertaalt de strategische richting van het programma naar concrete projecten en thema's, zoals de verduurzaming en clustering van sportparken, multifunctionele schoolpleinen en de doorontwikkeling van de binnensportinfrastructuur.

Toekomstgericht

Met dit programma bouwt de gemeente Hengelo aan een samenhangende, duurzame en inclusieve leefomgeving waarin sport, spelen en bewegen vanzelfsprekend deel uitmaken van het dagelijkse leven. Door te werken met prioriteiten, kwaliteitskaders en businesscases ontstaat een toekomstbestendige infrastructuur die aansluit op maatschappelijke ontwikkelingen en de groei van de gemeente Hengelo.

Figuur 1 Startpunt prioriteiten, Omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen

1.1 Wat is Omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen

Het omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen geeft richting aan de ontwikkeling en optimalisatie van sport-, speel- en beweeginfrastructuur in de gemeente Hengelo. Het programma komt voort uit de Omgevingsvisies en Sport- en beweegvisie 2023-2033. En sluit aan bij de Omgevingswet. Het is verbonden met andere beleidsvelden, waaronder onderwijs (IHP Onderwijs), gezondheid, mobiliteit en duurzaamheid.

Belangrijke beleidskaders die het programma onderbouwen zijn:

- o Omgevingsvisies (Hengeloos Buiten, Het Hart van Hengelo en Stedelijk Hengelo), vastgesteld in 2020, 2022 en 2025
- o Sport- en beweegvisie 2023-2033, vastgesteld 2023
- o Kadernota Spelen, vastgesteld in 2016
- o Transformatieplan Sociaal Domein, vastgesteld in 2022
- o Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs, vastgesteld in 2024
- o Programma Duurzaamheid en Mobiliteitsplan 2040, vastgesteld in 2023
- o Nota Gezondheid, vastgesteld in 2024

Het programma biedt:

- Kaders en richtlijnen voor de inrichting en ontwikkeling van voorzieningen, zoals sporthallen en gymlokalen, openbare speelplekken en beweegroutes;
- Verbinding met vastgesteld beleid uit de Omgevingsvisie en Sport- en beweegvisie met de praktijk;
- Een integrale benadering waarin sport, spelen en bewegen onlosmakelijk onderdeel zijn van de leefomgeving;
- Toepassing van kwaliteitsniveaus om keuzes transparant en consistent aan te bieden;
- Focus op maatschappelijke meerwaarde zoals gezondheid, duurzaamheid, sociale cohesie en onderwijs.

De noodzaak voor dit programma komt voort uit de groei van de gemeente, veranderende behoefte en ambitie om de bestaande infrastructuur te vernieuwen en beter te benutten. Daarnaast ondersteunt het programma de wettelijke taak van de gemeente voor huisvesting en het faciliteren van bewegingsonderwijs.

Totstandkoming van het omgevingsprogramma

In 2024 is de huidige sport-, speel- en beweeginfrastructuur geanalyseerd en vergeleken met de gewenste situatie (intern en extern participatieproces).

Hierbij is onder andere gekeken naar bezettingsgraden, technische en functionele staat, spreiding, bereikbaarheid en multifunctionaliteit. De analyse is aangevuld met bestaand beleid en een breed participatieproces met inwoners, sport- en beweegaanbieders, maatschappelijke partners, onderwijs en diverse beleidsvelden (o.a. ruimtelijke ordening en leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid, toegankelijkheid, jeugd en onderwijs).

De kloofanalyse tussen de huidige en gewenste situatie laat zien dat de groei van gemeente Hengelo leidt tot een toenemende vraag naar diversiteit en kwaliteit in voorzieningen, terwijl de huidige infrastructuur hiervoor onvoldoende is toegerust. Dit vraagt om vernieuwing, betere benutting en kwaliteitsimpulsen. Daarnaast zijn er kansen om sportparken toekomstbestendig te maken door te investeren in vitale verenigingen, kwaliteit, inclusiviteit en multifunctionaliteit.

Het programma komt voort uit bestaand beleid, zoals hier-voor beschreven, met specifieke aandacht op:

- **De Sport- en beweegvisie 2023-2033:** positioneert Hengelo als sport- en beweegstad en geeft richting aan doelen, investeringen en keuzes
- **Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs:** koppelt sport, spelen en bewegen aan onderwijshuisvesting. Ontwikkelingen binnen het IHP Onderwijs kunnen aanleiding zijn om sport- en beweegvoorzieningen gebiedsgericht mee te ontwikkelen
- **De Omgevingsvisies:** bepalen de koers richting een vitale, inclusieve en duurzame gemeente

De strategische doelen van de Kadernota Spelen uit 2016 zijn geactualiseerd in de Omgevingsvisie Stedelijk Hengelo en richt zich op:

- Een passende spreiding van speelvoorzieningen;
- Inclusieve, innovatieve en multifunctionele speelplekken;
- Een groene, duurzame inrichting. Het Speelbuurtmodel en de 'Schijf van Vijf' (zie bijlage 1).

Waar draagt het omgevingsprogramma aan bij

Het programma draagt bij aan integraliteit en een toegankelijke, multifunctionele, sociaal veilige en toekomstbestendige sport-, spel- en beweeginfrastructuur. Voorzieningen zijn niet alleen functioneel, maar ook inspirerend en verbindend. Het programma biedt richting tussen de strategische doelen van de Omgevingsvisie en de concrete uitvoering in de fysieke leefomgeving. Strategische keuzes zoals de stedelijke schaa sprong, de gebiedsgerichte aanpak en de vergroening van de stad worden vertaald naar ruimtelijke kaders.

- Sport, spelen en bewegen dragen bij aan:
- ✓ **Gezondheid** en **welzijn** van inwoners
 - ✓ **Inclusiviteit** en **toegankelijkheid**, zodat iedereen kan deelnemen
 - ✓ **Duurzaamheid** en **toekomstbestendigheid** van onze voorzieningen
 - ✓ **Efficiënt gebruik** van ruimte en middelen
 - ✓ **Wettelijke verplichting** om voldoende voorzieningen voor **bewegingsonderwijs** te faciliteren

Uitvoeringsinstrument binnen de Omgevingswet

Het programma vertaalt de beleidsdoelen naar maatregelen, gebiedsgerichte uitwerkingen en uitvoeringsstrategieën, oftewel scenario's. Kwaliteitsniveaus en referentiekaders (zoals benutting en spreiding van voorzieningen) maken het mogelijk om per gebied, wijk of locatie maatwerk te leveren, passend bij lokale kenmerken en regionale of nationale doelen. Zo ontstaat een kader dat inspeelt op maatschappelijke, demografische en ruimtelijke ontwikkelingen.

Invulling stedelijke opgaven

Het programma biedt kaders voor de uitvoering aan ruimtelijke opgaven waarin onder andere gezondheid, participatie en leefkwaliteit centraal staan. In de sport- en beweegvisie is zijn drie ambities vastgesteld en dit programma draagt bij aan de uitvoering:

- In Hengelo is sporten en bewegen voor iedereen bereikbaar;
- Hengelo is één grote stimulerende beweegomgeving;
- Sport als basis voor maatschappelijke kracht.

We spelen in op de groei van Hengelo, veranderende behoeften van inwoners en maatschappelijke opgaven op onder andere het gebied van gezondheid, inclusie, sociale veiligheid en duurzaamheid. Daarbij investeren we in een

leefomgeving die meebeweegt met demografische en ruimtelijke ontwikkelingen en sluiten we aan bij de koers van Hengelo: een vitale, aantrekkelijke, inclusieve en duurzame stad met sterke innovatie maakindustrie en een gezonde leefomgeving.

Transparantie, gebiedsgerichte aanpak en prioriteiten

Het programma biedt een integraal kader voor keuzes in op te stellen businesscases. Beleidsdoelen, ruimtelijke afwegingen en maatschappelijke behoeften worden integraal verbonden, zodat inwoners, partners en bestuurders weten waarop beslissingen zijn gebaseerd.

Vanuit dit programma anticiperen we op drie prioriteiten, wanneer:

- Een IHP Onderwijs casus wordt opgestart;
- Er een gebiedsontwikkeling plaatsvindt;
- Het onderhoudsniveau van voorzieningen om actie vraagt.

De verkenning op basis van prioritering brengt ruimtelijke, maatschappelijke en beleidsmatige aspecten in beeld en bepaalt waar sport-, spel- en beweeginfrastructuur het best wordt ontwikkeld of verbeterd.

Elk gebied en elke wijk kent eigen kenmerken op het aspect van demografie, gezondheid en sociale cohesie. Het programma levert data en kaders om deze verschillen zichtbaar te maken en ondersteunt zo gerichte investeringen in gebiedsontwikkelingen en wijkgericht beleid.

2.1 Kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders

De analyse van de huidige situatie, gewenste situatie en brede participatie vormen de basis voor dit programma. De kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders zijn afgeleid uit een combinatie van beleidsdoelen (uit onder andere de Omgevingsvisies en Sport- en beweegvisie), gebruikersbehoeften en bestaande fysieke en sociale contexten.

De kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders zijn tot stand gekomen via een proces van beleidsanalyse, participatie met inwoners en aanbieders, toetsing aan landelijke richtlijnen en gemeentelijke ambities. Dit heeft geleid tot indicatoren die helpen bij het prioriteren van investeringen en keuzes.

Kwaliteitsniveaus

De kwaliteitsniveaus vormen op deze manier een 'brug' tussen visie en uitvoering. Elke situatie (bijvoorbeeld een businesscase) weerspiegelt een ander beleidsdoel en andere investeringsstrategie, passend bij de rol die de voorzieningen/infrastructuur spelen/speelt.

Met de toepassing van kwaliteitsniveaus ontstaat er een helder afwegingskader dat aansluit op de ambities uit de omgevingsvisie.

Figuur 2 Kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders

De niveaus helpen bij het stellen van prioriteiten, het communiceren van keuzes en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast bevorderen ze samenwerking tussen beleidsvelden zoals onderwijs, ruimtelijke ordening, duurzaamheid en gezondheid.

Elk niveau maakt inzichtelijk welke rol een voorziening speelt en welke maatschappelijke impact wordt nagestreefd. Dit zorgt ervoor dat beleidsdoelen gericht verbonden worden aan ruimtelijke keuzes, investeringen te prioriteren en dat wij maatwerk kunnen leveren per gebied,

wijk of locatie. Ook kunnen we daarmee gericht keuzes maken welk kwaliteitsniveau het best passend is bij een specifieke ontwikkeling.

Om de kwalitatieve en kwantitatieve infrastructuur te versterken zijn drie kwaliteitsniveaus opgesteld:

1. **Basisvoorziening:** functioneel, toegankelijk, gericht op breedtesport, schoolsport en recreatie;
2. **Vernieuwend en toekomstbestendig:** Vernieuwend en toekomstbestendig: multifunctioneel, duurzaam en inclusief. Verbonden met het onderwijs, gezondheid of zorg; draagt bij aan de leefbaarheid, sociale veiligheid en sociale cohesie;
3. **Topsport en citymarketing:** hoogwaardige voorzieningen voor (inter)nationale evenementen, talentontwikkeling en citybranding.

Basisvoorziening

Deze voorzieningen zijn functioneel, toegankelijk en gericht op breedtesport, schoolsport en recreatief gebruik. Ze voldoen aan minimale kwaliteitsnormen en zijn verspreid over de gemeente om laagdrempelige deelname aan sport, bewegen en spelen te waarborgen.

Vernieuwend en toekomstbestendig

Deze voorzieningen spelen in op maatschappelijke ontwikkelingen zoals duurzaamheid, multifunctionaliteit en veranderende behoeften. Ze combineren sport, bewegen en spelen met andere functies (zoals onderwijs, gezondheid of zorg) en dragen bij aan leefbaarheid, vitaliteit en sociale cohesie.

Topsport en citymarketing

Deze voorzieningen zijn van hoog niveau en geschikt voor (inter)nationale evenementen. Ze versterken het imago van de gemeente, stimuleren economische spin-off en ondersteunen talentontwikkeling. Ze zijn strategisch gepositieerd en dragen bij aan de citybranding.

Inzet kwaliteitsniveau

Het kwaliteitsniveau vernieuwend en toekomstbestendig wordt gekozen als uitgangsprincipe, want dit biedt balans tussen maatschappelijke meerwaarde, toekomstgerichtheid en efficiënt ruimtegebruik. Afwijkingen zijn mogelijk mits onderbouwd vanuit beleidsdoelen. Dit vertrekpunt ondersteunt zowel lange termijn doelen als ook korte termijn opgaven. Op de lange termijn draagt het bij aan een toekomstbestendige sport-, spel- en beweeginfrastructuur die meebeweegt met demografische ontwikkelingen, veranderende sport-, spel- en beweegbehoeften en klimaatdoelstellingen.

Op korte termijn biedt dit vertrekpunt een handelingsperspectief voor actuele vraagstukken zoals onderhoud, herinrichting en gebiedsontwikkeling.

Door te investeren in multifunctionele, toegankelijke en duurzame voorzieningen ontstaat een omgeving die uitnodigt tot bewegen, ontmoeten en ontwikkelen. Dit niveau maakt het mogelijk om werk met werk te maken, maatschappelijke functies te combineren of clusteren en flexibel in te spelen op kansen in gemeente Hengelo. Afwijken van dit niveau is mogelijk mits dit onderbouwd is vanuit de doelen die we willen realiseren.

Uitgangspunten

De uitgangspunten zijn opgesteld voor dit programma en komen voort uit de Omgevingsvisies, Sport- en beweegvisie en de Kadernota Spelen.

Aan de hand van onderzoek en analyses zijn diverse onderwerpen in- en extern getoetst in het participatieproces. Denk hierbij aan onderwerpen zoals bezettingsgraden, het clusteren van (maatschappelijke) voorzieningen, voorzieningen inclusief, toegankelijk en bereikbaar maken, zijn opgenomen en getoetst in het participatieproces (zowel intern als extern).

Ze zorgen voor een samenhangende en integrale richting waarbij gezondheid, inclusie, duurzaamheid en leefbaarheid worden vertaald naar ruimtelijke keuzes.

De uitgangspunten voor sport, spelen en bewegen:

- 1. Diversiteit aan sport-, speel- en beweegvoorzieningen
- 2. Goede bereikbaarheid van betaalde en onbetaalde voorzieningen
- 3. Overzicht van variëteit aan aanbod en vindbaarheid van voorzieningen
- 4. Sport, spelen en bewegen integreren in bestaande recreatieve omgeving
- 5. De infrastructuur is aantrekkelijk en duurzaam
- 6. Sport-, speel- en beweegvoorzieningen zijn gemakkelijk en (sociaal) veilig te gebruiken door iedereen
- 7. Balans in aanbod en gebruik van bestaande infrastructuur
- 8. Verschillende voorzieningen combineren in één
- 9. Voorzieningen combineren met andere functies

Referentiekaders

Het hanteren van kwaliteitsniveaus en uitgangspunten vraagt om referentiekaders. De referentiekaders vormen het kompas voor de inrichting van sport-, speel- en beweeginfrastructuur. De referentiekaders zorgen ervoor dat keuzes onderbouwd en transparant zijn. Zowel richting inwoners, partners, bestuur en politiek.

De referentiekaders bieden houvast aan iedereen die met deze ‘thema’s aan de slag wil, denk bijvoorbeeld aan inwoners, sport- en beweegaanbieders, beleidsvelden.

Door vooraf vast te leggen wat de minimale eisen en gewenste kwaliteiten zijn (per kwaliteitsniveau), ontstaat er een gedeeld kader dat willekeur voorkomt en gelijke behandeling bevordert.

Referentiekaders bieden kwalitatieve en kwantitatieve kaders en richtlijnen voor de inrichting en beoordeling van de sport-, speel- en beweeginfrastructuur. Met concrete criteria zoals locatiekeuze, duurzaamheid, toegankelijkheid en multifunctionaliteit laden ze businesscases.

Hiermee worden nieuwe initiatieven en bestaande voorzieningen objectief beoordeeld en kan gericht worden geïnvesteerd. De vergelijking tussen huidige en gewenste situatie in de referentiekaders, zie pagina 8, laat (kwalitatieve en meetbare) verbeteringen zien op het gebied van duurzaamheid, inclusiviteit en multifunctionaliteit. Denk bijvoorbeeld aan circulaire materialen, betere toegankelijkheid en voorzieningen die meerdere functies combineren. De referentiekaders geven ondersteuning bij de uitvoering.

In tabel 1 is een voorbeeld gegeven over het aantal inwoners per sporthal. Hierin is de huidige situatie voor ‘eigen’ sporthallen 1 sporthal per 20.500 inwoners. Door het gebruik van sporthallen in eigendom van het onderwijs is dit 1 sporthal per 13.700 en in de opgenomen referentiekaders streven wij naar één sporthal per 12.000 inwoners.

Inwoners aantal	1 per 12.00	1 per 13.700	1 per 20.500
30.000	3	3	2
50.000	5	4	3
80.000	7	6	4
100.000	9	8	5

Tabel 1 Voorbeeld referentiekaders, 1 sporthal per aantal inwoners

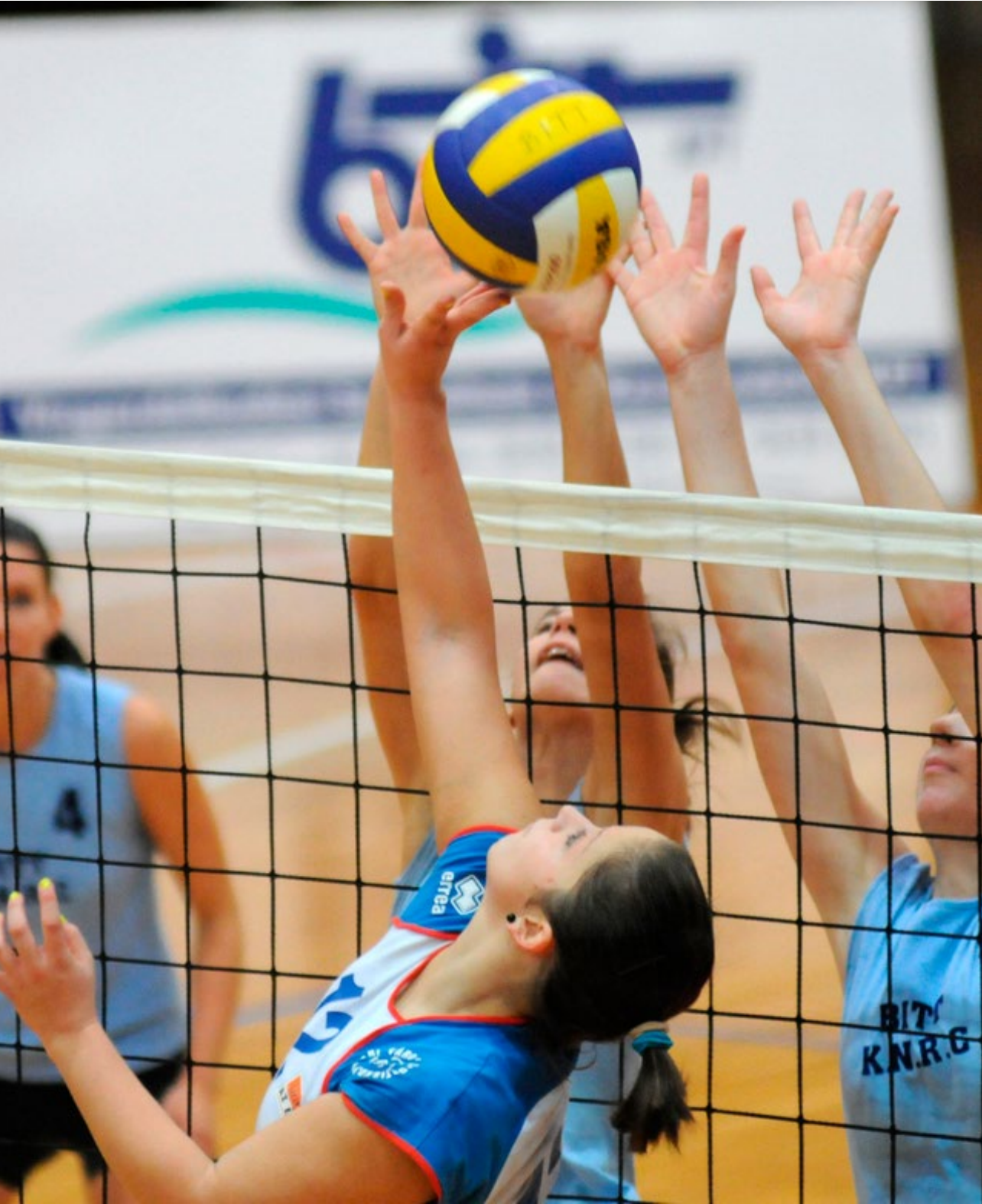
Wat betekenen de referentiekaders voor inwoners en partnersDe referentiekaders geven richting aan keuzes die de gemeente Hengelo maakt, maar zijn óók een uitnodiging aan inwoners en partners.

- Wil je een speelplek verbeteren of een beweegroute aanleggen? De referentiekaders helpen om je idee aan te laten sluiten bij het gemeentelijke beleid
- Ben je betrokken bij een sport- en beweegaanbieder of school? Kijk hoe jouw locatie kan bijdragen aan het netwerk van beweegplekken
- Ben je inwoner of ondernemer? Denk mee over bijvoorbeeld vergroening, veiligheid en toegankelijkheid van de buitenruimte.

Met de referentiekaders werken we samen aan een actieve, gezonde en verbonden gemeente Hengelo. Waar iedereen aan mee kan doen!

Kwaliteitsverbetering

Door te werken met kwaliteitsniveaus, uitgangspunten en referentiekaders geven we richting aan een sport-, speel- en beweeginfrastructuur die toekomstbestendig is, voorbereid op ontwikkelingen van vandaag én op uitdagingen van morgen. Dit versterkt de maatschappelijke meerwaarde van sport, spelen en bewegen en vergroot draagvlak voor beleids- en investeringskeuzes.

Uitgangspunt	Toelichting	Huidige situatie (zonder vaststelling) o.b.v. 82.311 inwoners 2023 en bestaande infrastructuur
Diversiteit aan sport-, speel- en beweegvoorzieningen		Geen richtlijn op aantal baden per inwoner De sportparken zijn (grotendeels) verspreid o.b.v. de infrastructuur uit de jaren '40 Padelbanen op (tijdelijke) locatie en commerciële grond binnen 100 meter afstand Er is geen publiek-private samenwerking (PPS) De verspreiding is ingericht i.s.m. onderwijs uit +/- de jaren '70 Niet iedere buurt is voorzien van grijze en groene openbare sport- en beweegvoorzieningen 6 van de 10 wijken heeft een wijkplek.
	Er wordt voorzien in sport- en beweegvoorzieningen voor verschillende soorten sport- en beweegactiviteiten	De huidige inrichting is o.b.v. traditionele voorzieningen
	Er wordt voorzien in sport- en beweegvoorzieningen voor verschillende doelgroepen	De huidige voorzieningen zijn niet inclusief en niet voor alle doelgroepen De schoolpleinen zijn niet multifunctioneel en wijkgericht, wel buurtgericht voor spelen De variatie is ingericht op traditioneel aanbod
	Speelbuurten bevatten voldoende afwisseling	De speelbuurten in Hengelo bevatten in veel gevallen onvoldoende afwisseling. Er is ruimte voor verbetering op het gebied van: Speelvormen (meer natuurlijk spel, sport, ontmoetingsplekken) Leeftijdsggericht aanbod Samenhang tussen plekken (via routes of thematische inrichting) De variatie in speelvormen is beperkt; veel plekken zijn toestelgericht en missen natuurlijke of interactieve elementen. Inclusiviteit en uitdaging voor oudere kinderen blijven achter.
	Speelbuurten ingericht op basis vraag/aanbod Er is een (her)inrichtingshandleiding, per type speel- en sportplek. Met deze richtlijnen heeft elk type plek een duidelijke doelgroep, invulling en functie binnen een speelbuurt.	Ingericht op basis van demografie De basis voorinrichting van speelplekken is aanwezig in de Kadernota Spelen 2016.
Goede bereikbaarheid van betaalde en onbetaalde voorzieningen	De sport- en beweegvoorzieningen zijn goed bereikbaar en hebben een goede ligging	4 sporthallen in eigendom = 1 sporthal per 20.578 inwoners 2 sporthallen van onderwijs in gebruik = 6 sporthallen per 13.719 inwoners Geen richtlijn op aantal baden per inwoner Geen richtlijn op aantal m2 per 1.000 woningen Een binnensportvoorziening ligt op maximaal 1.000 meter afstand van het primair onderwijs
	Speelbuurten hebben een goede basisspreiding van speelvoorzieningen	Ja, de speelbuurten in Hengelo hebben een goede basisspreiding van speelvoorzieningen. Wel is er ruimte voor verbetering in diversiteit, inclusiviteit en aansluiting op verschillende leeftijdsgroepen. Niet elke speelbuurt heeft een volwaardige buurtplek (bijv. delen van Hengelse Es en Woolde). Het netwerk van kleine speelplekken is in opzet vaak aanwezig, maar voldoet niet structureel aan de kwaliteits- en oppervlaktestandaard van ca. 500 m² per plek. Er is ruimte voor verbetering in spreiding, inrichting en samenhang.
Overzicht van variëteit aan aanbod en vindbaarheid van voorzieningen	De sportvoorzieningen zijn makkelijk vindbaar en herkenbaar	Er is geen platform voor sport-, beweeg- en speelaanbod (Hengelo Sport of i.s.m. Hengelo Sport) De gemeentelijke sport- en beweegvoorzieningen zijn (visueel) niet herkenbaar
Sport, spelen en bewegen integreren in bestaande recreatieve omgeving	De openbare (sport)infrastructuur zet aan tot sport en bewegen	Er is alleen een onderhoudsrichtlijn Binnensportvoorzieningen zijn traditioneel ingericht
De infrastructuur is aantrekkelijk en duurzaam	De voorzieningen zijn aantrekkelijk	De sporthallen zijn niet voorzien van moderne faciliteiten en voldoende kleedruimtes Er is één sporthal met kantine en tribune. Er is geen topsporthal Er is sprake van een basis aan groene inrichting, maar onvoldoende structurele ruimte voor bespeelbaar groen.
	De voorzieningen zijn duurzaam	Alle gemeentelijke sporthallen zijn niet energieneutraal (B/ENG) Alle gemeentelijke sportvoorzieningen zijn niet energieneutraal (B/ENG) Er zijn drie binnensportvoorzieningen inclusief Het gebruik van natuurlijke ondergronden (gras/zand/houtsnippen) is breed toegepast, maar nog niet overal doorgevoerd. De basis is aanwezig, maar verdere vergroening en beschutting zijn nodig om alle speelplekken volledig klimaatbestendig te maken. De huidige speelplekken bevatten wel groene elementen, maar biodiversiteit is geen integraal onderdeel van het ontwerp. Er worden onvoldoende duurzame materialen gebruikt i.v.m. de prijs/kwaliteit verhouding voor het onderhoudsniveau. Er is geen structurele aandacht voor circulaire materialen of energiezuinig
Sport-, speel- en beweegvoorzieningen zijn gemakkelijk en (sociaal) veilig te gebruiken door iedereen	De voorzieningen zijn gemakkelijk en veilig te gebruiken	Niet alle gemeentelijke voorzieningen zijn gelegen aan rustige wegen of veilig te bereiken Niet alle gemeentelijke voorzieningen zijn goed bereikbaar per fiets en te voet Alle gemeentelijke voorzieningen zijn voorzien van een alarmsysteem Er zijn geen ontmoetingsparken Sportparken zijn voor specifieke doelgroepen Er zijn in Hengelo autovrije fietspaden en groenstroken die speelplekken verbinden, vooral in wijken als Hasseler Es en Slangenbeek. Deze vormen een goede basis voor (kindvriendelijke en ouderen) routes. Er zijn nog weinig ingerichte speel- of beweegroutes en drukke wegen en ontbrekende oversteekplaatsen vormen op sommige plekken nog barrières. De gemeente heeft drie beweegroutes Het STOMP principe wordt toegepast sinds de vaststelling van het Mobiliteitsplan 'Heel Hengelo in beweging'
	De voorzieningen zijn toegankelijk voor iedereen	De meeste wijk- en stadsplekken zijn nog niet toegankelijk voor mensen met een beperking. Toestellen en De meeste buurtplekken in Hengelo zijn niet goed toegankelijk voor mensen met een motorische beperking. Er ontbreken vaak verharde paden, verlaagde opgangen en toegankelijke toestellen. Er is bij herinrichting nog te weinig structurele aandacht voor inclusiviteit, ontmoeting en samenspel. De gemeentelijke voorzieningen zijn niet toegankelijk voor alle doelgroepen Er is geen beweegtuin
	Sport- en speelplekken zijn rookvrij	Sportparken zijn rookvrij, speelplekken nog niet
	Balans in aanbod en gebruik van bestaande infrastructuur	De huidige bezetting van binnensportvoorzieningen - Overdag: 56% - Naschools: 41% - Weekend: 15% De huidige bezetting van buitensportvoorzieningen is onbekend.
Verschillende voorzieningen combineren in één	De voorzieningen zijn geschikt voor meerdere activiteiten (gedeeld gebruik)	De gemeentelijke voorzieningen zijn niet geschikt voor meerdere sport-, speel- en beweegactiviteiten
Voorzieningen combineren met andere functies	De voorzieningen worden gecombineerd met andere functies (multifunctioneel)	De gemeentelijke binnensport voorzieningen zijn niet multifunctioneel

Referentiekaders
Op stadsniveau is er minimaal 1 zwembad en 1 natuurlijk zwemwater (Tuindorpbad) De verspreiding van sportparken zijn ingericht op basis van verspreiding, bezetting en benutting en bieden mogelijkheid tot het clusteren van voorzieningen Padelbanen (incl. pickleball en andere komende trends) worden gesitueerd op bestaande sportbestemmingen met een minimale afstand van 150-200 meter van woningen. Deze afstand kan aangepast worden met goed onderzoek en de juiste motivering Een publiek-private samenwerking (PPS) is een mogelijke uitwerking om het aanbod op sportbestemmingen te stimuleren en ontwikkelen De verspreiding van binnensportvoorzieningen wordt integraal ingericht i.s.m. het IHP onderwijs en de stedelijke ontwikkeling Iedere buurt is voorzien van grijze en groene openbare sport- en beweegvoorzieningen Elke wijk heeft een speelplek die als wijkplek fungeert.
Er wordt ingezet op een breed en gevarieerd aanbod van voorzieningen. Dit aanbod gaat verder dan traditionele voorzieningen zoals sporthallen en voetbalvelden
Iedere wijk is voorzien van sport- en beweegvoorzieningen voor alle doelgroepen en bieden inclusiviteit Schoolpleinen zijn multifunctioneel, wijkgericht en groen en klimaatadaptief ingericht De variatie van het aanbod vergroten zodat het beter aansluit bij diverse doelgroepen We kiezen op buurt- en sportplekken vaker voor alternatieve sporten. In elke speelbuurt moet de schijf van vijf aanwezig zijn.
- De traditionele speelplek - Wieze knieën - A pleintje - Het trapveld - De speelroute
Vraaggestuurd: meer formeel aanbod bij hoge speeldruk; minder formeel bij veel vrije ruimte. Speel- en sportplekken worden aan de hand van een (her)inrichtingshandleiding ingericht als duurzame, groene speelruimte en die inspeelt op klimaatadaptiviteit
1 sporthal per 12.000 inwoners 1 zwembad en 1 natuur zwembad per 82.500 inwoners Tussen de 3.000 m² en 7.000 m2 buitensport per 1.000 woningen Een binnensportvoorziening ligt op maximaal 1.000 meter afstand van het primair onderwijs In elke speelbuurt binnen 200 meter speelruimte.
Grote speelbuurt > 10 hectare: - Minimaal 1 buurtplek van ca. 2.500 m², centraal gelegen, met een actieradius van 400 meter. - Netwerk van kleinere speelplekken van ca. 500 m². Kleine speelbuurt < 10 hectare: - Netwerk van kleinere speelplekken van ca. 500 m².
Er is een platform voor sport-, beweeg- en speelaanbod (Hengelo Sport of i.s.m. Hengelo Sport) De gemeentelijke sport- en beweegvoorzieningen zijn (visueel) herkenbaar Voor de vernieuwing van bestaande infrastructuur wordt aangesloten bij bestaande ontwikkelingen (gebiedsontwikkeling, IHP of onderhoudsnoodzaak) en gewerkt met businesscases Binnensportvoorzieningen worden per businesscase ingericht met het ASM-model, akoestische wandpanelen of andere ontwikkelingen ter ondersteuning van een optimaal gebruik van doelgroepen
Alle gemeentelijke sporthallen zijn voorzien van moderne faciliteiten en voldoende kleedruimtes Er is minimaal één (top)sporthal met een kantine en tribune Speelplekken zijn groen ingericht, ruimte voor bespeelbaar en diversiteit aan groen Divers aanbod op basis van behoefte
Alle gemeentelijke sporthallen zijn (bijna) energieneutraal (B/ENG) in 2035 Alle gemeentelijke sportvoorzieningen zijn (bijna) energieneutraal (B/ENG) in 2040 Alle gemeentelijke sportvoorzieningen zijn inclusief en toegankelijk voor iedereen in 2040 Speelplekken zijn voorzien van zoveel mogelijke natuurlijke ondergronden Speelplekken zijn klimaatbestendig ingericht Biodiversiteit komt terug in (alle) speelplekken Speel- en sportplekken zijn duurzaam ingericht
Alle gemeentelijke voorzieningen zijn gelegen aan rustige wegen of zijn veilig te bereiken Alle gemeentelijke voorzieningen zijn goed bereikbaar per fiets en te voet Alle gemeentelijke voorzieningen zijn voorzien van (fysieke) beveiliging Er komen (minimaal) vijf ontmoetingssportparken met een spreidingsdekking over Hengelo met 10 min fietsafstand Sportparken zijn voor alle doelgroepen te gebruiken
Barrières verkleinen en groene beweeg routes verbeteren Elke wijk heeft minimaal één beweegroute in samenwerking met erfgoed Het STOMP principe wordt toegepast
Wijk- en stadsplekken krijgen een inclusieve inrichting voor mensen met verschillende soorten beperkingen. Buurtplekken worden beter toegankelijk voor inwoners met een motorische beperking. Bij (her)inrichting van speelplekken houden we rekening met inclusiviteit, ontmoeting en samenspel Voor alle doelgroepen zijn toegankelijke gemeentelijke voorzieningen Op stadsniveau is voorzien in minimaal 1 inclusieve beweegtuin (Athletic Skills Garden) voor multifunctioneel openbaar beweeg- en speelgebruik
Nieuwe speelplekken zijn rookvrij, bestaande speelplekken worden rookvrij gemaakt
De binnensportvoorzieningen hebben een minimale bezetting van: - Overdag: 80% - Naschools: 75% - Weekend: 60% De buitensportvoorzieningen een maximale bezetting van: - Verenigingsgebruik: 80% - Medegebruik: 50%
De gemeentelijke voorzieningen zijn geschikt voor meerdere sport-, speel- en beweegactiviteiten
De gemeentelijke binnensportvoorzieningen zijn multifunctioneel

3.1 Van programma naar uitvoering

In 2026 wordt een uitvoeringsagenda 2026-2028 opgesteld aan de hand van thema's en dit levert concrete vervolgstappen op. Hiermee geven wij aan, aan welke projecten en/of ontwikkelingen wij gaan werken op basis van prioriteiten, zie figuur 1:

- Scenarioanalyse sportparken en binnensportvoorzieningen
- Routekaart verduurzaming
- Multifunctionele schoolpleinen en een gebalanceerd speelaanbod

Besluitvorming en fasering

Voor het omgevingsprogramma sport, spelen en bewegen is geen separaat budget beschikbaar naast de in het BIK beschikbare middelen voor beheer en onderhoud. Nieuwe investeringen doen we pas nadat er een besluit is genomen door de raad. We sluiten daarom zoveel mogelijk aan op (nieuwe) ontwikkelingen, voortkomend uit de drie prioriteiten.

- Een IHP Onderwijs casus wordt opgestart;
- Er een gebiedsontwikkeling plaatsvindt;
- Het onderhoudsniveau van voorzieningen om actie vraagt.

Als er ontwikkelingen starten, werken we deze uit in of een businesscase, is het of opgenomen in de Beheer Infrastructuurle Kapitaalgoederen (BIK) en/of leggen we die voor aan de raad als voorstel van investering. Dit vindt plaats via de P&C-cyclus of via een apart raadsvoorstel (dan wel een raadsvoorstel gecombineerd met een IHP of gebiedsontwikkeling casus).

Nieuwe) investeringsvoorstellen volgen via businesscases en worden ingebracht in de reguliere planning- en controlcyclus (P&C). Het proces verloopt in vier stappen:

1. Ontwikkeling businesscase

Uitwerking van integraliteit, kwaliteitsniveau, ruimtelijk programma en financiën.

2. Beoordeling college

Inhoudelijke haalbaarheid en aansluiting op strategische doelen.

3. Besluitvorming gemeenteraad

Besluit over dekking, met verwerking in de Zomerbrief en Beleidsbegroting (bijstelling mogelijk via Beleidsrapportages).

4. Uitvoering en monitoring

Opname in de begroting en jaarlijkse rapportage van voortgang via de P&C-documenten.

Resultaat

Deze systematiek maakt keuzes uitlegbaar en financieel verantwoord, terwijl er ruimte blijft voor nieuwe inzichten, veranderende behoeften en gebiedsgericht maatwerk.

4.1 Samen bouwen aan een Hengelo van morgen

4.1 Samenwerking

Met het programma werken we samen met partners, onderwijsinstellingen en diverse beleidsvelden samen aan een gezonde, inclusieve en toekomstbestendige leefomgeving.

5.1 Bronnen en referenties

5.1 Bronnen en referenties

Beleidsdocumenten gemeente Hengelo

- Omgevingsvisie Stedelijk Hengelo
- Sport- en beweegvisie 2023-2033
- Kadernota Spelen 2016
- Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders
- Transformatieplan Sociaal Domein
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs
- Duurzaamheidsbeleid en Mobiliteitsplan 2040
- Nota Gezondheid

Landelijke kennisbronnen en databases

- Kenniscentrum Sport & Bewegen, www.kenniscentrumsportenbewegen.nl
- Sporten en bewegen in de buurt, www.sportenbewegeninnederland.nl

- Mulier Instituut, www.mulierinstituut.nl
- NOC*NSF
- SamenSpeelNetwerk, www.samenspeelnetwerk.nl
- Allesoversport.nl, www.allesoversport.nl
- IVVD – Visie op vastgoed, www.ivvd.nl
- BMC – Maatschappelijk vastgoed: Sport, www.bmc.nl

Onderzoek en data

- Onderzoeksrapport Speelplan Hengelo (2024)
- Onderzoeksrapport en analyse Aestate (2024)
- Data uit diverse beleidsvelden

Bijlage Speelbuurtmodel

Om het model van de speelbuurt toe te passen kan elke speelbuurt apart doorge-licht worden aan de hand van 4 stappen

1. De speelbuurt centraal

De speelbuurt is het deel van de wijk of buurt waarin kinderen van 6 tot 12 jaar zich vrij kunnen bewegen. Drukke wegen, watergangen, spoorlijnen maar ook industriegebieden of parken zijn barrières voor kinderen. Een buurtgrens is soms ook vooral een niet-fysieke afspraak. Kinderen komen of mogen dan simpelweg niet uit hun eigen buurtje.

De speelbuurt is het gebied waarin steeds moet worden gekeken of het aanbod bijdraagt aan de belangen die aan goede speelruimte worden gelinkt. Afhankelijk van de omvang en het karakter van een speelbuurt worden er voorwaarden gekoppeld aan de hoeveelheid speelvoorzieningen. Een speelbuurt komt soms overeen met de buurtin-deling die de gemeente zelf al hanteert, maar is vaak ook iets kleiner.

Elke speelbuurt

- In elke speelbuurt geldt dat kinderen binnen 200 meter van hun woning speelruimte kunnen vinden. De omvang en het soort speelruimte hangt af van het type speelbuurt.

Grote speelbuurt- minstens 10 hectare

- In een grote speelbuurt moet minimaal 1 buurtplek gelegen zijn. Dit is een (bij voorkeur centraal gelegen) speel- en sportplek van ca. 2.500 m² groot als plek waar de buurt samen kan komen.
- Een buurtplek heeft een actieradius van 400 meter waar door het in zeer grote speelbuurten nodig kan zijn om te voorzien in meerdere buurtplekken.
- Naast de buurtplek is een netwerk van kleinere speelplekken nodig. Dit zijn plekjes van ca. 500 m² die vooral zijn ingericht voor de kinderen die nog niet zelfstandig naar de buurtplek kunnen. Een blokplek heeft een actie-radius van 200 meter en hoeft niet altijd ingericht te zijn met speeltoestellen

Kleine speelbuurt - <10 hectare

- In een kleine speelbuurt volstaat een netwerk van kleine speelplekken en is het niet nodig om te voorzien in een buurtplek.
- Een uitzondering wordt gemaakt voor kleine speelbuurten met een hoge speeldruk (bij hoge bevolkings-dichtheid, gemengde stadsbuurten en centraal stedelijke woonmilieus). Hier geldt hetzelfde uitgangspunt als bij de grote speelbuurt: tenminste één buurtplek én een netwerk van blokplekken.

2. Vraag en aanbod

Om te bepalen welke speelruimte nodig is, wordt per speelbuurt indicatief gekeken naar de vraag en het aanbod van de openbare speelmogelijkheden.

Een buurt met veel hoogbouw, weinig tuinen en een hoge bevolkingsdichtheid levert in de regel een hogere speeldruk op (meer gebruikers per m² speelruimte).

Brede stoepen, goede vrije speelruimte (spelen op straat en in het groen), een beperkte parkeerdruk en veel bewegings-vrijheid (weinig barrières binnen de speelbuurt) zorgen dat een speelbuurt juist op de aanbodzijde hoog scoort. Kin-deren vinden hier eenvoudig vrije speelruimte binnen 200 meter van hun woning waardoor ingerichte formele voor-zieningen minder van belang zijn. In deze buurten volstaat het vaak om te voorzien in alleen (een) goed ingerichte buurtplek(ken).

Als de vraag naar speelruimte het aanbod overstijgt, dan is het aanvullend op de buurtplek óók nodig om in een netwerk van blokplekken te voorzien. Op die manier kan de speeldruk zich goed verspreiden over meerdere plekken.

3. Schijf van vijf van buitenspelen

Naast de kwantitatieve uitgangspunten van de speelbuurt beoordelen we de diversiteit van het aanbod. Spelen en bewegen kan op veel verschillende manieren. In de speelbuurt is het daarom belangrijk om een variatie van speel- en beweegvormen aan te bieden.

In elke speelbuurt moet **de schijf van vijf** aanwezig zijn, bestaande uit de volgende elementen:

- De traditionele speelplek: uitdagende speeltoestellen en ontmoeting.
- Vieze knieën: bespeelbaar groen om lekker vies te worden.
- 't pleintje: verharde ruimte voor vrij spel, fietsen, steppen of knikkeren.
- Het trapveld: ruimte voor sport, fysieke uitdaging en ontmoeting.
- De speelroute: verbindende en veilige kindvriendelijke route door de buurt.

Als de vijf elementen aanwezig zijn binnen de bewegings-vrijheid van een kind, is er sprake van een rijk, gevarieerd aanbod.

4. Speelruimte per speelbuurt

Net als de speelbuurt kunnen ook voorzieningen zelf beoordeeld worden op relevante criteria. Dit biedt inzicht in de verbeterpunten op plekniveau. Naast het beoordelen van de bestaande situatie geven de criteria ook handvatten voor de (her)inrichting van speel- en sportplekken.

Hoe een speelplek is geclassificeerd hangt af van de huidige inrichting én ruimtelijke context.

- Een buurtplek moet bijvoorbeeld voldoende aantrek-kingskracht en capaciteit hebben om gebruikers uit de hele speelbuurt te ontvangen. Dat betekent een inclusieve speel- én sportplek met veel (vrije) ruimte, voldoende uitdaging in speelobjecten en een hoge verblijfswaarde met voldoende groen, bankjes en afvalbakken.
- Een kleine speelplek moet vooral direct omwonenden bedienen, vaak jongere kinderen die nog niet zelfstandig naar de buurtplek kunnen. Deze plekken kunnen in de regel dichter op de woningen staan en hebben minder voorzieningen nodig omdat deze plekken vaak minder intensief worden gebruikt. In sommige buurten is het niet nodig deze in te richten met reguliere speeltoestellen. In dat geval volstaat bespeelbaar groen (grasveldje, tiny forest of ravotplek) of een autovrij fietspleintje met speel aanleidingen.

De gemeente Hengelo beschikt over negen wijkplekken. Deze multifunctionele sport-, beweeg en ontmoetingsplek is een buurtplek die meerdere speelbuurten en de hele wijk (en soms zelfs stad) bedient. Wijkplekken hebben een zeer grote aantrekkingskracht (bijzondere inrichting) of richten zich op een specifieke doelgroep (skatebaan, pumptrack, grote beweegtuin).

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

Gemeente
Hengelo